

Planbureau voor de Leefomgeving
T.a.v. prof. dr. ir. Hans Mommaas, directeur
Postbus 30314
2500 GH Den Haag

Zeist, 2 oktober 2019

Betreft: Laatste verzoek tot overleg over de onrechtmatige publicaties van PBL n.a.v. 'Tussenevaluatie gewasbeschermingsmiddelen' (juni 2019)

Geachte heer Mommaas,

Middels dit schrijven wenst Stichting AgriFacts (STAF) een laatste keer haar standpunten in deze kwestie kenbaar te maken aan het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Om onze uiteenzetting gestructureerd te houden, zullen wij een beknopt overzicht geven van de situatie en alle (hoofd)punten die volgens ons ter discussie staan. Eveneens zal STAF aangeven waarom wij vinden dat het PBL onrechtmatig heeft gehandeld op grond van onjuiste en/of misleidende publicaties van feitelijke aard. Voor de volledige onderbouwingen van al onze standpunten verwijzen wij u graag terug naar onze eerdere correspondentie.

Stichting Agrifacts is van mening dat het PBL op structurele wijze onjuiste mededelingen publiek maakt ten aanzien van het rapport 'Tussenevaluatie gewasbeschermingsmiddelen' (juni 2019). Deze mededelingen kunnen gezien de grote doorwerking van dit rapport in politiek en samenleving resulteren, in maatregelen getroffen ten nadele van de groep waar STAF als stichting de belangen van behartigt. STAF is van mening dat het PBL onrechtmatig handelt jegens iedereen die werkzaam is of een ander belang heeft in de land- en tuinbouwsector op basis van onjuiste of ten minste misleidend onvolledige publicaties van feitelijke aard. Gelet op de tekst van uw persbericht beoogt u

ook nadrukkelijk om de politiek te bewegen tot het nemen van (dwang)maatregelen tegen ondernemingen in de land en tuinbouwsector. Om verdere onrechtmatige beïnvloeding van het politieke debat (met grote financiële gevolgen voor de land- en tuinbouwsector) – genomen op basis van dit rapport - tegen te gaan, is het volgens STAF noodzaak om deze ‘feiten’ zo snel mogelijk gerectificeerd te zien.

Het gaat volgens STAF specifiek om de volgende punten:

1. Als representatief gepresenteerde metingen zijn dat niet

PBL heeft onder andere middels een persbericht mededelingen gedaan over de mate waarin normoverschrijdingen van pesticiden in water zijn verminderd sinds 2013, waarbij de indruk bij de lezer wordt gewekt dat de beperkte afname die in het persbericht wordt weergegeven, 15%, landelijk representatief is. Het persbericht opent nadrukkelijk met de stellingname: “Hoewel op verschillende terreinen vooruitgang is geboekt, zijn de doelen van het nationale gewasbeschermingsbeleid voor waterkwaliteit, biodiversiteit en arbeidsveiligheid nog niet gehaald.” en “Telers, afnemers van producten en leveranciers zijn er onvoldoende in geslaagd om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. Er is privaat én publiek beleid nodig dat het routinematig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen stopt en alternatieven stimuleert.”

Wanneer echter de gemeten waardes van alle 566 meetpunten in 2013 en in 2017 worden gemiddeld, zoals STAF heeft gedaan, dan blijkt dat de gemiddelde daling in de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen veel hoger ligt dan de 15% die u in het persbericht stelt. STAF komt uit op een gemiddelde daling van het aantal normoverschrijdingen tussen 2013 en 2018 van ca. 50%. Ook in geval wordt uitgegaan van chronische norm, ligt het percentage beduidend hoger dan 15%.

Na correspondentie onzerzijds heeft u gesteld dat u een steekproef heeft gehanteerd, waarbij Deltares zegt dat de punten met de hoogste overschrijdingen voor deze “steekproef” zijn uitgekozen.

Het moge duidelijk zijn dat een selectie van de meetpunten met de hoogste overschrijdingen niet als (representatieve) steekproef kan gelden. Door de selectie al kunnen deze meetpunten nooit representatief zijn voor de hele dataset.

Voor zover u meent dat u de geselecteerde meetpunten wel als representatief kunt aanmerken omdat u daar een afspraak over heeft gemaakt met het Platform Duurzame Gewasbescherming

heeft te gelden dat: 1. deze werkgroep niet bevoegd is tot dergelijke besluitvorming en 2. deelnemers aan de werkgroep er zeker van zijn dat een dergelijke afspraak nooit met u is gemaakt.

Door het resultaat van een selectie van meetpunten met de hoogste overschrijdingen als landelijk representatief te presenteren voor het publiek doet u misleidende mededelingen. Deze mededelingen zijn jegens alle belanghebbende in de land- en tuinbouwsector onrechtmatig. STAF benadrukt dat enkel dit valselijk voorstellen alsof een selectie van meetpunten met de hoogste overschrijdingen representatief is al resulteert in een onrechtmatig misleidende publicatie uwerzijds.

2. Misleidende statistische bewerking

In richtlijn nr. 2000/60/EG en het daarop gebaseerde Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 en de Regeling monitoring kaderrichtlijn water is neergelegd dat de aanwezigheid van bepaalde stoffen in water en de rapportages daarover ingericht dienen te worden.

Deze regelingen gaan in de basis uit van het gebruik van de “rauwe” gemeten waarden, zonder statistische bewerking. In afwijking van deze regelingen heeft u - zonder dat publiek te maken - gekozen voor een statistische bewerking die resulteert in gerapporteerde verbeteringen die veel lager liggen dan de gemeten waarden. U hanteert namelijk het driejaars voortschrijdend gemiddelde en bij een (sterk) dalende trend is het onvermijdelijk dat in ieder jaar het gemiddelde over de drie voorafgaande jaren veel hoger ligt dan de werkelijk gemeten waarde in dat jaar.

Aangezien u in uw publieke uitlatingen op geen enkele wijze kenbaar maakt dat de door u gestelde afname van 15% niet alleen is gebaseerd op een selectie, maar tevens op een berekende driejaarsgemiddelde waarde, zijn uw uitlatingen misleidend. Het publiek zal immers de indruk hebben dat uw berichtgeving gebaseerd is op daadwerkelijke metingen, terwijl dit geenszins het geval is. Nu u bekend bent met de jaarlijks sterke afname van het aantal normoverschrijdingen weet u ook dat het driejaars voortschrijdend gemiddelde alleen maar aanmerkelijk hoger kan uitkomen dan de gemeten jaarwaardes. Dit opzettelijk en voor het publiek niet kenbaar bewerken van de gegevens maakt uw uitingen onrechtmatig misleidend.

Ook het verzwijgen van deze statistische bewerking waarmee de berekende verbetering kunstmatig lager is dan de gemeten waardes betekent zelfstandig dat uw uitlatingen op onrechtmatige wijze misleidend zijn.

Waarom u met het driejaars voortschrijdend gemiddelde bent gaan werken en daar verder geen mededeling van doet in uw rapport blijft ten onrechte in uw rapport geheel onvermeld.

Conclusie

Uw eerder genoemde stellingname: “Hoewel op verschillende terreinen vooruitgang is geboekt, zijn de doelen van het nationale gewasbeschermingsbeleid voor waterkwaliteit, biodiversiteit en arbeidsveiligheid nog niet gehaald.” en “Telers, afnemers van producten en leveranciers zijn er onvoldoende in geslaagd om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. Er is privaat én publiek beleid nodig dat het routinematig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen stopt en alternatieven stimuleert.”

Deze stellingnames zijn volstrekt onhoudbaar gelet op de werkelijk gemeten normoverschrijdingen. Wanneer immers het werkelijk gemeten aantal overschrijdingen in 2017 wordt gebruikt en dit vergeleken wordt met 2013, dan is er sprake van een daling van om en nabij 50% (en bij gebruik van chronische norm zo’n 40%); een daling die goed overeenkomt met de beleidsdoelstelling om een reductie van 50% in 2017 te bereiken. De feitelijke situatie is dus zo dat de door de land en tuinbouwsector genomen maatregelen om de doelen te bereiken effectief zijn gebleken.

In plaats van publiek te maken dat de beleidsdoelen over waterkwaliteit in ieder geval in dit opzicht gehaald worden misleid u het publiek en de politiek.

Media, politici en stakeholders hebben massaal foute conclusies getrokken uit dit PBL-rapport en het mediabericht. Hierbij ontbreekt iedere nuance, waardoor het debat over de gewasbeschermingsmiddelen nadelig wordt beïnvloed. Dit leidt tot extra regelgeving en imagoschade voor boeren. Hiermee heeft het PBL dan ook onrechtmatig gehandeld jegens de land- en tuinbouwsector.

STAF verzoekt, en voor zover nodig sommeert, PBL om:

1. Al de bovengenoemde punten in voldoende voor het publiek kenbare mate te rectificeren, deze rectificatie dient volledig te vermelden welke eerdere uitlatingen van PBL onjuist en/of onvolledig misleidend zijn;
2. Voormelde rectificatie en de wijze van publiceren voorafgaand aan publicatie door staf te laten goedkeuren;
3. Te erkennen dat zij onrechtmatig heeft gehandeld jegens alle belanghebbenden in de land- en tuinbouwsector;
4. Garanties te stellen die afdoende waarborg bieden dat PBL zich in de toekomst zal onthouden van misleidende mededelingen die jegens belanghebbende in de land en tuinbouwsector onrechtmatig zijn;

STAF nodigt -geheel vrijblijvend- voor een laatste keer het PBL uit om in overleg te treden over alle bovengenoemde punten en op een constructieve manier te zoeken naar overeenstemming.

Stichting AgriFacts verneemt in ieder geval graag een schriftelijke reactie van het PBL uiterlijk 14 dagen na dagtekening. Bij het uitblijven van reactie, of indien de reactie geen reden geeft te denken dat PBL aan voormelde verzoeken adequaat tegemoet zal komen acht STAF zich vrij zonder nadere aankondiging rechtsmaatregelen te nemen.

Bij voorbaat dank.

Met vriendelijke groet,

Stichting Agri Facts,
Jaap Haanstra (voorzitter),
Wim Kromwijk (secretaris),
Leonie Bosch (penningmeester),
Geesje Rotgers (onderzoekscoördinatie)